

Opravična št.:

Up-314/16, U-I-62/16

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2017:U.I.62.16

Akt:

Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) (ZOPNI), 10. in 17.a čl.

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 79/2015 z dne 20. 1. 2016 v zvezi s sklepom Upravnega sodišča št. I U 1609/2014 z dne 17. 2. 2015

Izrek:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 10. in 17.a člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 79/2015 z dne 20. 1. 2016 v zvezi z II. točko izreka sklepa Upravnega sodišča št. I U 1609/2014 z dne 17. 2. 2015 se ne sprejme.

Evidenčni stavek:

Pobudnik nima pravnega interesa, če ne izkaže, da izpodbijana določba neposredno posega v njegov pravni položaj.

Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču.

Geslo:

1.5.51.1.2.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Zavrženje pobude - Ker ni pravnega interesa.

1.4.51.4 - Ustavno sodstvo - Postopek - Procesne predpostavke (v vseh postopkih razen v postopku ustavne pritožbe) - Pravni interes za vložitev pobude.

1.4.51 - Ustavno sodstvo - Postopek - Procesne predpostavke (v vseh postopkih razen v postopku ustavne pritožbe).

5.3.13.18 - Temeljne pravice - Državljske in politične pravice - Procesna jamstva, pravica do obrambe in poštenega sojenja „(19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)“ - Enakost orožij „(22, 14)“.

1.5.5.2 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Ločena mnenja članov - Odklonilna mnenja.

Pravna podlaga:

Člen 25.3, 55.b.2, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:**Dokument v PDF obliki:**

[U-I-62-16, Up-314-16.pdf](#)

[U-I-62-16, Up-314-16 - Odklonilno LM DDr. Jakliča.pdf](#)

Polno besedilo:

Up-314/16-11

U-I-62/16-8

9. 11. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus pobude in ustavne pritožbe Marije Lovšin, Ribnica, ki jo zastopa Odvetniška pisarna Nikola Maslovarić, d. o. o., Ljubljana, na seji 9. novembra 2017

sklenilo:

1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 10. in 17.a člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.

2. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 79/2015 z dne 20. 1. 2016 v zvezi z II. točko izreka sklepa Upravnega sodišča št. I U 1609/2014 z dne 17. 2. 2015 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnica je 8. 1. 2014 na podlagi 2. člena Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 62/10 in 109/12 - v nadaljevanju ZUS-1) vložila tožbo za odpravo posamičnih aktov Okrožnega državnega tožilstva v Kopru št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 8. 9. 2014 in št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 10. 9. 2014, s katerima ji je bil zavrnen vpogled v tožilski spis. Po vložitvi tožbe so bili pritožnici sporni dokumenti vročeni. Zato je pritožnica 29. 12. 2014 vložila novo vlogo, ki jo je poimenovala sprememba tožbe. Zatrjevala je, da je z vročitvijo spornih dokumentov prenehal njen pravni interes za izpodbojno tožbo na podlagi 2. člena ZUS-1, zato spreminja tožbo v tožbo na ugotovitev kršitev človekovih pravic, ki jih je z dejanjem storil državni organ na podlagi 4. člena ZUS-1. Z isto vlogo je tudi zahtevala ugotovitev kršitev človekovih pravic z izdajo odredbe za izvedbo finančne preiskave št. Kt 560/08 z dne 21. 5. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 8. 11. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 20. 5. 2014 in zaključnega poročila finančne preiskave št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 29. 9. 2014.

2. Upravno sodišče je pritožnico pozvalo, naj odpravi pomanjkljivosti tožbe v delu, ki se nanaša na listine, ki jih ob vložitvi tožbe 8. 1. 2014 ni navajala, in v tem delu vloži samostojno tožbo. Pritožnica je sledila pozivu Upravnega sodišča. Dne 11. 2. 2015 je vložila samostojno tožbo, s katero je zahtevala ugotovitev kršitev človekovih pravic z izdajo odredbe za izvedbo finančne preiskave št. Kt 560/08 z dne 21. 5. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z

dne 8. 11. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 20. 5. 2014 in zaključnega poročila finančne preiskave št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 29. 9. 2014. Zato je v tem delu tožbo delno umaknila.

3. Upravno sodišče je zavrglo pritožnično tožbo zoper posamična akta Okrožnega državnega tožilstva v Kopru št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 8. 9. 2014 in št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 10. 9. 2014 (I. točka izreka), ker je pritožnica z vročitvijo spornih dokumentov izgubila pravni interes za izdajo sodbe na podlagi izpodbojne tožbe. Zavrglo je tudi tožbo zaradi kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin z ravnanjem Okrožnega državnega tožilstva v Kopru; prepovedjo vpogleda v spis in neizročitvijo preslikav listin iz spisa št. Ftp 5/2013 (II. točka izreka). Upravno sodišče je sprejelo stališče, da je pritožnica z vlogo 29. 12. 2014 vložila novo tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1. Po stališču Upravnega sodišča vložitev tožbe na podlagi 4. člena ZUS-1 ne more pomeniti spremembe prej vložene izpodbojne tožbe po 2. členu ZUS-1, ker ne gre za isti predmet upravnega spora. Sprejelo je stališče, da niso izpolnjeni pogoji za dopustnost tožbe, ker je pritožnici zagotovljeno drugo učinkovito sodno varstvo v pravnem postopku. Postopek na podlagi tožbe zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin z izdajo odredbe za izvedbo finančne preiskave št. Kt 560/08 z dne 21. 5. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 8. 11. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 20. 5. 2014 in zaključnega poročila finančne preiskave št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 29. 9. 2014 je ustavilo (III. točka izreka).

4. Pritožnica je vložila pritožbo. Vrhovno sodišče je pritožbo zavrnilo in potrdilo izpodbijani sklep. Potrdilo je stališče Upravnega sodišča, da je pritožnica z vlogo 29. 12. 2014 vložila novo tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1. Vendar pa je Vrhovno sodišče razloge za zavrženje navedene tožbe spremenilo. Sprejelo je stališče, da je pritožnica 29. 12. 2014 vložila novo tožbo, ki je bila vložena prepozno.

5. Pritožnica zatrjuje kršitev 14., 15., 22., 23., 25., 29. in 38. člena Ustave. V ustavni pritožbi obsežno utemeljuje svoj pravni interes za vložitev ustavne pritožbe in povzema stališča sodišč v izpodbijanih sodbah. Zatrjuje, da je pravilno vložila izpodbojno tožbo po 2. členu ZUS-1 zoper posamične akte Okrožnega državnega tožilstva v Kopru, s katerimi je bila prošnja za vpogled v tožilski spis zavrnjena. Pritožnici naj bi bili po vložitvi tožbe na podlagi 26. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI) sporni dokumenti vročeni, zato naj bi pravilno spremenila tožbo, s katero je zahtevala le ugotovitev kršitev človekovih pravic z zavrnitvijo vpogleda v tožilski spis po 4. členu ZUS-1. Pritožnica se ne strinja s stališčem Upravnega in Vrhovnega sodišča, da sprememba izpodbojne tožbe iz 2. člena ZUS-1 v ugotovitveno tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1 ni dovoljena. Navaja, da lahko v primeru, ko zaradi spremenjenih okoliščin po vložitvi tožbe ni več podan pravni interes za izpodbojno tožbo na podlagi 2. člena ZUS-1, ugotovitev kršitev človekovih pravic v postopku izdaje upravnega akta uveljavlja le s tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1. Pri tem se sklicuje tudi odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-181/09, Up-860/09, Up-222/10 z dne 10. 11. 2011 (Uradni list RS, št. 98/11, in OdlUS XIX, 28), v kateri naj bi Ustavno sodišče navedlo, da je ugotovitveni zahtevek lahko postavljen tudi podredno, če v trenutku vložitve tožbe še ni jasno, ali bi lahko morda prišlo do odločitve sodišča v času, ki bi še omogočal učinkovito varstvo pravic z odpravo upravnega akta. Vrhovno sodišče naj bi sprejelo stališče, da ni mogoče postaviti obeh zahtevkov (izpodbojnega in ugotovitvenega). Zato naj bi sodišči ravnali arbitrarno, ko sta šteli pritožnično vlogo z dne 29. 12. 2014 za novo tožbo z novim tožbenim predlogom. Vrhovno sodišče naj bi s tem kršilo 14., 15., 22. in 23. člen

Ustave, saj naj bi pritožnici odvzelo sodno varstvo.

6. Pritožnica nasprotuje stališču Upravnega sodišča, da ji je v pravnem postopku zagotovljeno drugo učinkovito sodno varstvo. V nadaljevanju ustavne pritožbe podrobno pojasnjuje, zakaj sodno varstvo, ki ga ima v pravnem postopku, ni učinkovito.

7. Pritožnica navaja, da je Upravnemu sodišču predlagala prekinitev postopka in vložitev zahteve za oceno ustavnosti ZOPNI. Upravno in Vrhovno sodišče se naj do teh očitkov ne bi opredelili. Vrhovno in Upravno sodišče naj bi kršili tudi pravico do varstva osebnih podatkov iz 38. člena Ustave. Pritožnica naj bi se bila v skladu z 38. členom Ustave in 30. členom Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo – ZVOP-1) upravičena seznaniti z zbranimi in obdelanimi osebnimi podatki. Ker naj bi Upravno in Vrhovno sodišče nepravilno zavrgli tožbo, naj bi kršili tudi pritožnično pravico iz 38. člena Ustave.

8. Pritožnica vlaga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti 10. in 17.a člena ZOPNI. Zatrjuje, da sta izpodbijani določbi v neskladju z 2., 22., 23. in 25. členom Ustave. Pravni interes za vložitev pobude za začetek postopa za oceno ustavnosti izpodbijanih določb ZOPNI utemeljuje z vloženo ustavno pritožbo.

B. - I.

9. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

10. Pobudnica izpodbija 10. člen ZOPNI, ki ureja uvedbo finančne preiskave, in 17.a člen ZOPNI, ki ureja pravico do izjave v postopku finančne preiskave. Izpodbijani določbi ne učinkujeta neposredno. V primerih, ko izpodbijani predpis ne učinkuje neposredno, se lahko pobuda vložijo šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa, hkrati z ustavno pritožbo pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS (glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007, Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Pobudnica svoj pravni interes za presojo ustavnosti izpodbijanih določb ZOPNI utemeljuje z vloženo ustavno pritožbo, s katero izpodbija sklep Vrhovnega sodišča v zvezi s sklepom Upravnega sodišča, s katerim je bila tožba pritožnice zavržena zaradi pomanjkanja procesnih predpostavk. Pobudnica bi lahko imela pravni interes le za presojo ustavnosti tistih zakonskih določb, na katerih temeljita sklepa, izpodbijana z ustavno pritožbo. Ker ne temeljita na 10. in 17.a členu ZOPNI, temveč temeljita na 36. členu ZUS-1, morebitna ugoditev pobudi ne bi mogla privedi do izboljšanja pobudničinega pravnega položaja. Zato pobudnica ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijanih določb. Ustavno sodišče je njeno pobudo zavrglo (1. točka izreka).

B. - II.

11. Pritožnica navaja, da izpodbija sklep Vrhovnega sodišča v zvezi s sklepom Upravnega sodišča.

Iz njenih navedb izhaja, da nasprotuje le sklepu Vrhovnega sodišča v zvezi z II. točko izreka sklepa Upravnega sodišča, s katerim je bila zavržena tožba na ugotovitev kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin z ravnanjem Okrožnega državnega tožilstva v Kopru. Zato je Ustavno sodišče ustavno pritožbo obravnavalo v tem obsegu.

12. Pritožnica nasprotuje stališču Upravnega sodišča, da ima učinkovito sodno varstvo človekovih pravic v postopku izdaje aktov Okrožnega državnega tožilstva v Kopru št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 8. 9. 2014 in št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 10. 9. 2014 zagotovljeno v pravnem postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora iz 26. člena ZOPNI. To stališče Upravnega sodišča ni več upoštevno, ker je Vrhovno sodišče odločitev o zavrženju tožbe potrdilo iz drugih razlogov. Zato pritožnica s temi trditvami ne more utemeljiti kršitve 22. člena Ustave.[\[1\]](#)

13. Pritožnica nasprotuje stališčema Vrhovnega sodišča, da ni dopustna sprememba tožbe na podlagi 2. člena ZUS-1 v tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1 in da je 29. 12. 2014 vložila novo tožbo, ki je prepozna. V primeru, ko zaradi spremenjenih okoliščin po vložitvi izpodbijane tožbe na podlagi 2. člena ZUS-1 ni več podan pravni interes, naj bi pritožnica lahko uveljavljala ugotovitev kršitev človekovih pravic v postopku izdaje izpodbijanega upravnega akta le s tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1. Zato naj bi bilo sporno stališče Vrhovnega sodišča očitno napačno in arbitrarno.

14. Ti očitki pritožnice bi lahko bili ustavnopravno upoštevni z vidika 22. člena Ustave. Pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave prepoveduje sodniško samovoljo oziroma arbitrarnost. To ustavno procesno jamstvo je po ustaljeni ustavnosodni presoji kršeno, kadar je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna oziroma kadar ni oprta na razumne pravne argumente, zaradi česar je utemeljeno sklepanje, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev, torej samovoljno.[\[2\]](#)

15. Posameznikom je sodno varstvo zoper posamične upravne akte zagotovljeno v rednem upravnem sporu iz 2. člena ZUS-1.[\[3\]](#) Posamezniki lahko z navedeno tožbo uveljavljajo tudi morebitne kršitve človekovih pravic, ki bi jih državni organ storil v postopku izdaje posamičnega upravnega akta. To pomeni, da ima posameznik v upravnem sporu po 2. člena ZUS-1 možnost zahtevati tako odpravo kot ugotovitev nezakonitosti upravnega akta in s tem tudi odpravo oziroma ugotovitev kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin v postopku izdaje upravnega akta.[\[4\]](#)

16. Ustavno sodišče je v odločbi št. Up-51/13 z dne 21. 11. 2013 (Uradni list RS, št. 101/13) sprejelo stališče, da okoliščina, da pritožnik v tožbi ni postavil ugotovitvenega zahtevka, ni ovira, da Upravno sodišče v ponovljenem postopku ne bi moglo ugotoviti zgolj nezakonitosti izpodbijanega akta, če pritožnik izkazuje pravno korist za tako odločitev. Ustavno sodišče je navedlo, da sodišče odloča v okviru tožbenega predloga, če tožbi ugodi in zgolj ugotovi nezakonitost izpodbijanega akta, čeprav je tožnik predlagal odpravo. To pomeni, da lahko posameznik, ko zaradi spremenjenih okoliščin izgubi pravni interes za izpodbijno tožbo, ugotovitev kršitev človekovih pravic zahteva z ugotovitveno tožbo na podlagi 2. člena ZUS-1.

17. Vendar v konkretnem primeru ne gre za tak primer. Pritožnica niti v pritožbi niti v ustavni pritožbi ne nasprotuje stališčema Upravnega in Vrhovnega sodišča, da je s tožbo z dne 8. 10. 2014 vložila izpodbijno tožbo iz 2. člena ZUS-1 in da je z vlogo 29. 12. 2014 zahtevala ugotovitev kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin z ravnanjem Okrožnega državnega tožilstva na podlagi 4. člena ZUS-1. Zato pritožnično sklicevanje na odločbo Upravnega sodišča št. U-I-181/09,

Up-860/09, Up-222/10 ne more biti upoštevno. V navedeni odločbi je Ustavno sodišče presojalo ustavnost ZUS-1, ki ni omogočal vložitve ugotovitvene tožbe iz 2. člena ZUS-1. Predmet navedene odločbe Ustavnega sodišča ni bila presoja razmerja med tožbo na podlagi 2. člena ZUS-1 in tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1, ki je predmet te ustavne pritožbe.

18. V konkretnem primeru je Vrhovno sodišče pritožnici pojasnilo, da imata tožbi po 2. in 4. členu ZUS-1 različno pravno naravo. V obrazložitvi je navedlo, da zoper upravne akte ni mogoč upravni spor po 4. členu ZUS-1, ker ima posameznik v okviru 2. člena ZUS-1 možnost zahtevati tako odpravo kot ugotovitev nezakonnosti upravnega akta. Navedlo je, da posamezniki s tožbama na podlagi 2. ali 4. člena ZUS-1 zahtevajo različno sodno varstvo. Iz te obrazložitve že izhaja, da razlogi, s katerimi pritožnica utemeljuje arbitrarnost stališča Vrhovnega sodišča, ne držijo. V primeru spremenjenih okoliščin, ko ni več podan pravni interes za izpodbojno tožbo, lahko posameznik ugotovitev kršitev človekovih pravic v postopku izdaje upravnega akta uveljavlja z ugotovitveno tožbo na podlagi 2. člena ZUS-1, ne pa s tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1. Iz navedenega izhaja, da stališče Vrhovnega sodišča, da sprememba izpodbojne tožbe na podlagi 2. člena ZUS-1 v tožbo na podlagi 4. člena ZUS-1 ni mogoča, ni očitno napačno ali arbitrarno. Vrhovno sodišče je zadostilo zahtevi po razumni in pravno argumentirani utemeljitvi odločitve, ki izhaja iz 22. člena Ustave. Ob navedenem stališču Vrhovnega sodišča je razumno tudi stališče Vrhovnega sodišča, da je pritožnica z vlogo 29. 12. 2014 vložila novo tožbo, ki mora izpolnjevati vse procesne predpostavke, med drugim tudi pravočasnost. Zato so očitki pritožnice o kršitvi 22. člena Ustave, ker naj bi Vrhovno sodišče sprejelo očitno napačno odločitev, neutemeljeni.

19. Pritožnica zatrjuje, da se Upravno sodišče ni opredelilo do predloga za vložitev zahteve za oceno ustavnosti ZOPNI. Ti očitki bi lahko bili upoštevni z vidika 22. člena Ustave. Iz ustaljene ustavnosodne presoje izhaja, da so sodišča dolžna obrazložene upoštevne trditve o protiuštavnosti zakonske ureditve, na kateri temelji izpodbijani posamični akt, bodisi obrazloženo zavrniti, če menijo, da so očitki o protiuštavnosti neutemeljeni, bodisi prekiniti postopek in na podlagi 156. člena Ustave začeti postopek pred Ustavnim sodiščem, če menijo, da so očitki utemeljeni.^[5] Ker odločitev Upravnega in Vrhovnega sodišča ne temelji na določbah ZOPNI in odločitev o (proti)ustavnosti ZOPNI ne more vplivati na odločitev Upravnega in Vrhovnega sodišča, se Upravnemu in Vrhovnemu sodišču do navedenega predloga ni bilo treba opredeliti. Zato so očitki pritožnice o kršitvi 22. člena Ustave neutemeljeni.

20. Pritožnica zatrjuje tudi kršitev pravic iz prvega odstavka 23. člena, 29. člena in prvega odstavka 38. člena Ustave. Dejstvo, da sta Upravno in Vrhovno sodišče zavrgli tožbo pritožnice, samo po sebi še ne pomeni kršitve teh človekovih pravic. Pritožnica zatrjuje le napačnost odločitve, ne navaja pa razlogov, ki bi lahko bili upoštevni z vidika pravice do sodnega varstva, pravnih jamstev v kazenskem postopku in pravice do varstva osebnih podatkov. Zato so očitki o kršitvi prvega odstavka 23. člena, 29. člena in prvega odstavka 38. člena Ustave neutemeljeni.

21. Pritožnica ni utemeljila kršitev pravic iz 14., 15. in 25. člena Ustave, zato jih Ustavno sodišče ne more presojati.

22. Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS (2. točka izreka).

23. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena in drugega odstavka 55.b člena ZUstS in prve alinejne tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Sklep je sprejelo s šestimi glasovi proti trem. Proti so glasovali sodniki Jaklič, Knez in Šorli. Sodnik Jaklič je dal odklonilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

[1] Primerjaj s sklepom Ustavnega sodišča št. Up-264/04 z dne 6. 7. 2005.

[2] Primerjaj z odločbama Ustavnega sodišča št. Up-572/06 z dne 8. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 107/07, in OdlUS XVI, 112) in št. Up-1381/08 z dne 23. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 80/09).

[3] Ker za odločitev v tej zadevi ni bistveno, ali sta posamična akta, ki ju je izdalo Okrožno državno tožilstvo, upravna akta iz 2. člena ZUS-1, se Ustavnemu sodišču do tega vprašanja ni treba opredeliti.

[4] Primerjaj z odločbama Ustavnega sodišča št. Up-1019/08 z dne 27. 5. 2009 (Uradni list RS, št. 46/09, in OdlUS XVIII, 75), 11. točka obrazložitve, in št. Up-360/09 z dne 3. 12. 2009 (Uradni list RS, št. 105/09), 19. točka obrazložitve.

[5] Glej npr. odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-50/08, Up-2177/08 z dne 26. 3. 2009 (Uradni list RS, št. 30/09), 21. točka obrazložitve, št. Up-2215/08 z dne 16. 4. 2009 (Uradni list RS, št. 38/09, in OdlUS XVIII, 73), 8. točka obrazložitve, in št. U-I-67/09, Up-316/09 z dne 24. 3. 2011 (Uradni list RS, št. 28/11, in OdlUS XIX, 19), 24. točka obrazložitve.

⇒

Up-314/16-12
U-I-62/16-9
25. 10. 2017

Odklonilno ločeno mnenje sodnika DDr. Klemna Jakliča k sklepu št. Up-562/16, U-I-120/16 z dne 5. 10. 2017 ter smiselno k sklepu št. Up-314/16-10, U-I-62/16-7 z dne 5. 10. 2017 ki se mu pridružuje sodnik Marko Šorli

Ustavni vidiki Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora: vprašanje učinkovitega pravnega sredstva

Glaseval sem proti obema izrekoma, ker po moji oceni pritožnica oziroma pobudnica nima na voljo učinkovitega sodnega varstva zoper zatrjevane hude posege v polje ustavno varovanih človekovih pravic. Finančna preiskava, ki je po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI) ne vodi sodnik, ampak zgolj tožilstvo v navezi s policijo in drugimi nesodnimi organi preiskovanja, lahko traja več kot leto in pol preden sploh pride do potencialnega (sic!) civilnega (sic!) postopka, v katerem naj bi na neki stopnji preiskovanka za

nazaj lahko uveljavljala tudi kršitve iz naslova morebitnega protiustavnega posega v polje človekovih pravic. Takšno civilno varstvo po skoraj dveh letih preiskovanj brez možnosti pritožbe znotraj kvazikazenskopravnega postopka je daleč prepozno, da bi lahko bilo učinkovito za tako hude posege v polje človekove svobode. Omenjeni organi lahko skoraj dve leti brskajo po posamezničinah osebnih informacijah, vključno z vsemi bančnimi računi, njihovo vsebino, povezanimi osebami, zasebnem življenju, itd., ne da bi posameznica sploh vedela, da se je država priplazila v njeno ustavno zajamčeno sfero zasebnosti ter jo dolgoročno nadzoruje. Morda tega celo nikoli ne bo izvedela, ne glede na to, ali je bil poseg neupravičen/nezakonit/protiustaven ali ne.

Tako zelo pozno *ex post* varstvo je neučinkovito tudi zato, ker, v primerih, ko bi bile takšne pristojnosti zlorabljene, ne more preprečiti nepovratnosti tovrstne že zagrešene dolgo trajajoče kršitve temeljnih človekovih pravic. V primerjalni ustavnosodni doktrini nesporno velja, da že sam vpogled države v podatke iz posameznikove zasebne sfere predstavlja poseg v človekove osebne pravice. Kadar pa dolgoročnega brskanja po posamezničini zasebni sferi ni mogoče v kratkem roku vnaprej odpraviti niti takrat, ko bi bili takšni posegi povsem neutemeljeni, nezakoniti ali protiustavni, imamo opraviti s tipičnim primerom neučinkovitega sodnega varstva. Skoraj dve leti dolg poseg v temeljne človekove pravice zasebnosti postane nepopravljiv, saj ga za nazaj ne more izničiti, ali vsaj približno sanirati, nobeno prepozno *ex post* sredstvo, še najmanj civilno, ki poleg tega, da nima ustreznega sredstva sanacije kršitve, za presojanje kazenskopravnih in kvazikazenskopravnih posegov tako ali tako ni kvalificirano. Huda kršitev človekove svobode, kadar je bil poseg neupravičen, na ta način postane nepopravljiva.

Prav tako pritožnica oziroma pobudnica nima učinkovitega varstva pred Upravnim sodiščem. Tudi to sodišče, četudi bi morda lahko reagiralo prej kot civilno in tako vnaprej preprečilo vsaj dobršen del neupravičenih, nezakonitih, ali/in protiustavnih posegov, prav tako ni kvalificirano za odločanje o tako delikatnem področju, kot je kazenskopravni ali kvazikazenskopravni vdor države v sicer ustavno zajamčeno sfero posameznika. ZOPNI bi moral predvideti varovalke v smislu zgodnejšega, kazenskopravnega preizkusa tovrstnega prikritega plazenja države po intimni sferi posameznika. Le obstoj takšnega pravnega sredstva bi bil učinkovit; tj. takšen, ki bi upravičene, zakonite in ustavnoskladne posege potrdil in dopustil, neupravičene, nezakonite in protiustavne pa še dovolj hitro in učinkovito izločil oziroma preprečil. Prepozno pravno sredstvo, ki že po svoji naravi dolgo trajajočih priotipravnih posegov ne more preprečiti, temveč tovrstne posege v temeljne človekove pravice za skoraj dve leti vnaprej kar počez vse avtomatično dopusti, pri čemer v primeru kršitve tako hudega posega za nazaj nikoli več ne more popraviti, več kot očitno ni učinkovito. Vsekakor je takšno pravno sredstvo v očitnem nasprotju z ustavnim načelom sorazmernega omejevanja pravic (očiten obstoj učinkovitih sredstev, ob katerih je prav tako, in celo še bolj natančno, mogoče doseči isti legitimni zakonski cilj) in je s tem protiustavno.

Kadar ima opraviti z neučinkovitim pravnim sredstvom, Ustavno sodišče vselej pravilno šteje, da je izčrpanje rednih pravnih sredstev (stopenj), kot predpostavka za sprejem ustavne pritožbe v odločanje pred Ustavnim sodiščem, izpolnjeno.^[1] Zato bi enako moralo ravnati tudi v tem primeru. V razpravi na seji sem za morebitne protiargumente opisanim razlogom, ki pričajo o obstoju neučinkovitega pravnega sredstva, izrecno prosil (če ne drugega zato, da bi nemara prepričali tudi mene), a jih nisem dobil. Morda zato, ker jih ni? Morda zato, ker je še kaj silnejšega od argumenta? Že zaradi zvestobe osnovnim zahtevam po argumentativnem diskurzu torej, kar ustavno sojenje v svojem bistvu je, sklepa ne morem podpreti in ga štejem za neobrazloženega.

Dr. Klemen Jaklič
Sodnik

Marko Šorli
Sodnik

[1] Prav tako v primerih neučinkovitega pravnega sredstva že zakonska norma učinkuje neposredno in je, celo ne glede na siceršnjo pogojenost s sprejemom ustavne pritožbe, potrebno sprejeti tudi pobudo.

⇒

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov
ustavna pritožba

Vrsta akta:

zakon
posamični akt

Vlagatelj:

Marija Lovšin, Ribnica

Datum vloge:

11. 4. 2017

Datum odločitve:

9. 11. 2017

Vrsta odločitve:

sklep

Vrsta rešitve:

zavrženje
nesprejem ustavne pritožbe

Objava:

Dokument:

US31221